

Fagus grandifolia subsp. *mexicana* en Taiwan

Als collectiebeheerder van Trompenburg Tuinen & Arboretum tel ik de zegeningen van het internet. Zoals zo velen raadpleeg ik ook met grote regelmaat allerlei literatuur en plantenbestanden om informatie te vergaren of om planten of zaden te zoeken. Vanachter je beeldscherm zwerf je met het grootste gemak de wereld over. Waarom zou je nog uit je stoel komen? Zoals ik zelf recentelijk ondervond blijkt toch nog dat persoonlijke ontmoetingen niet uit de tijd zijn en dat deze tot verrassende wendingen kunnen leiden. Gelukkig maar.

Zoals u wellicht weet hebben wij op Trompenburg een aantal collecties planten, één daarvan is onze beukencollectie. Een tamelijk klein geslacht met tien soorten (species) allen op het noordelijk halfrond. Slechts één soort, *Fagus sylvatica*, onze inheemse Beuk, heeft redelijk wat cultivars. Van de andere soorten hebben wij bijna allemaal een exemplaar in de collectie. Twee soorten ontbreken, *Fagus hayatae* en *Fagus longipetiolata*. Informatie over *Fagus hayatae* is schaars. In de boekenkast werd tevergeefs gezocht naar deze beuk. Zelfs in het nieuwe dendrologisch standaardwerk *New Trees, Recent introductions to cultivation* (Kew Publishing, 2009) wordt deze beuk niet genoemd en op het internet is de informatie ook niet erg uitgebreid. Deze soort groeit op Taiwan en heeft daar een zeer beperkt verspreidingsgebied in de bergen op de noordpunt van het eiland. Voor mij dus een reden om uit te zien naar een mogelijkheid om meer informatie, hopelijk

zelfs planten of zaden te krijgen van *Fagus hayatae*. Toen bleek dat de International Dendrology Society een studiereis aankondigde naar Taiwan was ik er als de kippen bij om mij aan te melden.

November 2012 vond de reis plaats en, ja, *Fagus hayatae* heb ik gezien, aangeraakt en gefotografeerd. Wellicht in een ander stukje ga ik verder in op deze beuk. Nu terug naar de persoonlijke ontmoetingen. Want op deze reis werden wij vergezeld door enkele Taiwanese botanici waarvan er een de Fagaceae als specialisatie had en bezig was met een groot genetisch onderzoek aan *Fagus*. Al pratenderwijs kwamen wij er achter dat in haar onderzoek nog materiaal ontbrak van een, net als *Fagus hayatae*, zeer zelden aangetroffen beuk n.l. *Fagus grandifolia* subsp. *mexicana*. Laten wij daar nu op Trompenburg een prachtig exemplaar van hebben staan! Het enthousiasme spatte er af tijdens deze onverwachte wending. Ik vond 'mijn' *Fagus*

hayatae en zij vond 'haar' *Fagus grandifolia* subsp. *mexicana*! Terug in Rotterdam snel wat materiaal geknipt van de boom en opgestuurd naar de universiteit van Taipei. De voorkeur ging uit naar wat vers blad maar als dat niet voorhanden zou zijn (het was al bijna december) dan zouden eindknoppen ook volstaan. Toen ik het materiaal ging knippen viel mij op wat ik eerder ook al had gezien dat deze beuk zo lang zijn blad houdt, groen blad wel te verstaan. In eerdere jaren had ik daar al eens foto's van gemaakt. Pas na een vorstperiode valt het blad af.

Onze *Fagus grandifolia* subsp. *mexicana* hebben wij in 1994 gekregen van J.C. Raulston, oprichter van het North Carolina State University Arboretum (na zijn overlijden is de tuin omgedoopt in J.C. Raulston Arboretum). Een exacte herkomst van de boom had hij niet, maar wel dat het materiaal afkomstig was uit Mexico. De soort *Fagus grandifolia* is de enige beukensoort op het Noord Amerikaanse continent. Van alle beukensoorten heeft deze soort het grootste verspreidingsgebied, van oostelijk Canada tot in Mexico. De beuken uit Mexico worden thans beschouwd als een ondersoort (de status van aparte soort *Fagus mexicana* of variëteit van *Fagus*

Fagus grandifolia subsp. *mexicana* (herbarium exemplaar)

Foto: Gert Fortgens

Bladeren van *Fagus grandifolia* subsp. *mexicana*

Foto: Gert Fortgens

grandifolia zijn niet geaccepteerd). In Mexico komt deze beuk voor in de Sierra Madre Oriental (in noordoost Mexico) en beslaat slechts een tiental populaties. De beuken groeien in gemengde bossen in de bergen tussen de 1400 en 2000 m hoog. Voornamelijk op noordhellingen. De bomen groeien uit tot grote bomen in bosverband. Soms in monocultuur als puur beukenbos, soms gemengd met diverse eikensoorten, *Carpinus caroliniana* en *Liquidambar styraciflua*.

Diverse boomsoorten uit de gematigde klimaatzone van de oostkust van Noord-Amerika komen voor tot in Mexico. Wellicht als relict van een aaneengesloten zuidelijker groeigebied tijdens de ijstijden. De Mexicaanse beukenbossen staan onder zware bedreiging door houtkap en groeiplaatsverstoring, waardoor natuurlijke verjonging uitblijft. Onderzoek aan de populaties wees uit dat er een aanzienlijke genetische variatie bestaat tussen de verschillende populaties. Dat is een zeer interessant gegeven en mogelijk het gevolg van de mogelijkheid van de soort *Fagus grandifolia* om worteluitlopers te maken. Het is voorlopig speculeren maar het is dus niet uit te sluiten dat de verschillende populaties bestaan uit klonen die zijn ontstaan uit worteluitlopers. Maatregelen ter bescherming

van deze bedreigde beukenondersoort zijn nog niet genomen, maar het verdient meer aandacht. Zelden wordt deze Mexicaanse beuk aangetroffen in collecties. Het is dus wel heel speciaal dat er een gezond exemplaar in Trompenburg staat. Daar ben ik mij nu nog bewuster van geworden als gevolg van een studiereis naar de beuk van Taiwan. Het is nog grappig te vermelden dat de naam in het Spaans (dus ook in Mexico) voor beuk Haya is. Het heeft niets te maken met de botanicus Bunzo Hayata (1874 – 1934), schrijver van *Icones plantarum formosandarum* (1911-1912) die is vernoemd in *Fagus hayatae* aan de andere kant van de wereld, maar toch. □

Vergelijking *F. g.* subsp. *mexicana* en *Fagus grandifolia*
Foto: Gert Fortgens

